

Bölüm 26

KLİMAKTERYUM VE MENOPOZ

Aslı SİS ÇELİK¹
Türkan PASİNLİOĞLU²

İÇİNDEKİLER

- ◆ Menopozal Döneme İlişkin Temel Tanım ve Kavramlar
- ◆ STRAW Evreleme Sistemi
- ◆ Menopozda Girme Yaşını Etkileyen Faktörler
- ◆ Menopoz Fizyolojisi: Ovaryan Yaşlanma
- ◆ Klimakterik Dönemde Görülen Semptomlar
- ◆ Klimakterik Dönemde Hemşirelik Yaklaşımı
- ◆ Menopoz Dönemindeki Kadının Sağlık Taramaları

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

Hedef 1	Menopozal döneme ilişkin temel tanım ve kavramları açıklayabilme
Hedef 2	Menopozda girmeyi etkileyen faktörleri ve menopozun fizyolojisini kavrayabilme
Hedef 3	Menopozal dönemde görülen semptomları açıklayabilme
Hedef 4	Menopozal dönemde kadınların yaşadıkları sağlık sorunlarını ve bu sorunlara yönelik hemşirelik yaklaşımını kavrayabilme
Hedef 5	Menopozal dönemdeki kadınların sağlık taramaları için danışmanlık yapabilme

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., aslisis@atauni.edu.tr

² Prof. Dr., SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., tpinlioglu@sanko.edu.tr

5. Aşağıdakilerden hangisi hormon tedavisinin kontraendikasyonlarından değildir?
- Vazomotor semptomlar
  - Nedeni belirlenmemiş vajinal kanama
  - Akut ve kronik karaciğer hastalığı
  - Safra kesesi hastalığı
  - Akut tromboembolik hastalık

Cevaplar:

1	2	3	4	5
B	C	D	E	A

KAYNAKLAR

- Demirci H. Menopoz. İçinde: Karaca Saydam B, ed. Olgularla Jinekolojik Hastalıklarda Bakım. Ankara Nobel Tıp Kitabevleri, 2015;200-208.
- Taşkın L. Kadın Hayatının Devreleri. İçinde: Taşkın L, ed. Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. 13. Baskı, Akademisyen Tıp Kitabevi, 2016; 671-687.
- Çağlar GS, Yüce E. Menopoz. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi, 2016; 1-17.
- <https://www.nhs.uk/conditions/menopause/treatment/> Erişim tarihi: 20.06.2021
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye, 2019.
- İstatistiklerle Kadın, 2020, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadın-2020-37221> Erişim tarihi: 20.06.2021
- Özsoy S. Klimakterium ve Menopoz. İçinde: Arslan Özkan H, ed. Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. Akademisyen Kitabevi, 2019; 721-740.
- <https://www.nia.nih.gov/health/what-menopause> Erişim tarihi: 20.06.2021
- Report of a WHO Scientific Group, Research on the Menopause, 1981. http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/41526/WHO_TRS_670.pdf;jsessionid=40052C533738FF0910F6244FC9B454DF?sequence=1 Erişim tarihi: 20.06.2021
- Hotun Şahin N. Klimakteryum ve Menopoz. İçinde: Kızılkaya Beji N, ed. Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. Nobel Tıp Kitabevleri, 2015; 135-142.
- Özkan S. Klimakteryum ve Menopoz. İçinde: Şirin A, ed. Kadın Sağlığı. 2. Baskı, Nobel Tıp Kitabevleri, 2016; 154-167.
- Harlow SD, Gass M, Hall JE, et al. Executive summary of STRAW+10: Addressing the Unfinished Agenda of Staging Reproductive Aging. Climacteric. 2012; 15(2): 105-114.
- Welt CK, McNicholl DJ, Taylor AE, et al. Female reproductive aging is marked by decreased secretion of dimeric inhibin. J Clin Endocrinol Metab. 1999;84(1):105-111.
- Harlow SD, Cain K, Cravvford S, et al. Evaluation of four proposed bleeding criteria for the onset of late menopausal transition. J Clin Endocrinol Metab. 2006;91(9):3432-3438.
- Hale GE, Zhao X, Hughes CL, et al. Endocrine features of menstrual cycles in middle and late reproductive age and the menopausal transition classified according to the Staging of Reproductive Aging Workshop (STRAW) staging system. J Clin Endocrinol Metab 2007;92(8):3060-3067.
- Burger HG, Hale GE, Dennerstein L, et al. Cycle and hormone changes during perimenopause: the key role of ovarian function. Menopause 2008; 15:603-612.
- Taffe JR, Cain KC, Mitchell ES, et al. "Persistence" improves the 60-day amenorrhea marker of entry to late-stage menopausal transition for women aged 40 to 44 years. Menopause 2010; 17(1):191-193.

18. Hale GE, Hughes CL, Burger HG, et al. Atypical estradiol secretion and ovulation patterns caused by luteal out-of-phase (LOOP) events underlying irregular ovulatory menstrual cycles in the menopausal transition. *Menopause* 2009;16(1):50-59.
19. Jain A, Santoro N. Endocrine mechanisms and management for abnormal bleeding due to perimenopausal changes. *Clin Obstet Gynecol* 2005; 48(2):295-311.
20. Schoenaker DA, Jackson CA, Rowlands JV, Mishra GD. Socioeconomic position, lifestyle factors and age at natural menopause: A systematic review and meta-analyses of studies across six continents. *Int J Epidemiol* 2014; 43: 1542-62.
21. Ceylan B, Özerdoğan N. Factors affecting age of onset of menopause and determination of quality of life in menopause. *J Turk Soc Obstet Gynecol* 2015;1:43-49.
22. Fenton A, Panay N. What influences the age of menopause? *Climacteric*, 2015; 18: 767-768.
23. Ahuja M. Age of menopause and determinants of menopause age: APAN India survey by IMS. *J Mid-life Health* 2016; 7: 126-131.
24. Zamaniyan M, Moosazadeh M, Peyvandi S, et al. Age of Natural Menopause and Related Factors among the Tabari Cohort. *J Menopausal Med* 2020;26:18-23
25. Langton CR, Whitcomb BW, Purdue-Smithe AC, et al. Association of parity and breastfeeding with risk of early natural menopause. *JAMA Network Open*. 2020;3(1):e1919615.
26. Oktem O, Oktay K. The ovary: anatomy and function throughout human life. *Ann NY Acad Sci* 2008;1127:1-9.
27. Te Velde ER, Scheffer GJ, Dorland M, et al. Developmental and endocrine aspects of normal ovarian aging. *Mol Cell Endocrinol* 1998; 145(1-2):67-73.
28. Illingworth PJ, Groome NP, Byrd W, et al. Inhibin-B: a likely candidate for the physiologically important form of inhibin in men. *J Clin Endocrinol Metab* 1996;81:1321-1325.
29. Gougeon A, Egochard R, Thalabard JC. Age-related changes of the population of human ovarian follicles: increase in the disappearance rate of non-growing and early-growing follicles in aging women. *Biol Reprod* 1994;50:653-663.
30. Van Disseldorp J, Lambalk CB, Kwee J, et al. Comparison of inter- and intra-cycle variability of anti-Müllerian hormone and antral follicle counts. *Hum Reprod* 2010;25:221-227
31. De Vet A, Laven JSE, de Jong FH, et al. Antimüllerian hormone serum levels: a putative marker for ovarian aging. *Fertil Steril* 2002;77:357-362
32. Broekmans FJ, Visser JA, Laven JS, et al. Anti-Müllerian hormone and ovarian dysfunction. *Trends Endocrinol Metab*. 2008;19(9):340-347.
33. Feyereisen E, Mendez Lozano DH, Taieb J, et al. Anti-Müllerian hormone: clinical insights into a promising biomarker of ovarian follicular status. *Reprod Biomed Online*. 2006;12(6):695-703.
34. Durlinger AL, Visser JA, Themmen AP. Regulation of ovarian function: the role of anti-Müllerian hormone. *Reproduction*. 2002;124(5):601-619.
35. Dolleman M, Faddy MJ, van Disseldorp J, et al. The relationship between anti-Müllerian hormone in women receiving fertility assessments and age at menopause in subfertile women: evidence from large population studies. *J Clin Endocrinol Metab*. 2013;98(5): 1946-1953.
36. La Marca A, Stabile G, Arsenio AC, et al. Serum anti-Müllerian hormone throughout the human menstrual cycle. *Hum Reprod* 2006;21(12):3103-3107.
37. El Matty GMA, El-Hakeem SA, El-Ganzory GS. Effect of menopausal symptoms on women's quality of life in Benha city (Egypt) and Arar city (Kingdom of Saudi Arabia). *The Medical Journal of Cairo University*, 2010; 78: 319-330.
38. Ayers B, Hunter MS. Health-related quality of life of women with menopausal hot flashes and night sweats. *Climacteric*, 2012;15:1-5.
39. Shepherd-Banigan M, Goldstein KM, Coeytaux RR, et al. Improving vasomotor symptoms; psychological symptoms; and health-related quality of life in peri- or post-menopausal women through yoga: An umbrella systematic review and meta-analysis. *Complement Ther Med*, 2017; 34: 156-164.
40. Palacios S. Prevalence and impact on quality of life of vasomotor symptoms. *Menopause*, 2021;28(8):1-2
41. Çağlar GS, Özdemir ED. Vasomotor Semptomlar ve Tedavisi. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. *Menopoz Multidisipliner Yaklaşım*. Modern Tıp Kitabevi, 2016; 19-29.
42. Fonseca Saú HP, Basso Schmitt AC, Alves Cardoso MR, et al. Prevalence of hot flashes in women of 40 to 65 years of age with metabolic syndrome. *Rev Assoc Med Bras* 2020; 66(12):1628-1632.
43. Tot Ş. Menopozun psikiyatrik yönleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2004, 5: 114-119.
44. Bener A, Saleh NM, Bakir A, et al. Depression, anxiety, and stress symptoms in menopausal arab women: shedding more light on a complex relationship. *Ann Med Health Sci Res* 2016; 6: 224-231.
45. Erbil N. Attitudes towards menopause and depression, body image of women during menopause. *Alexandria Journal of Medicine* 2018;54(3):241-246.
46. Külekci M, Kostanoğlu A. Postmenopozal dönemde olan ve olmayan kadınların yorgunluk düzeyi ve sağlık profili. *Genel Tıp Derg* 2019;29(3):106-112.
47. Sis Çelik A, Pasinlioğlu T. Klimakterik dönemde yaşanan semptomlar ve hemşirenin rolü. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2013;1 (1):48-56.
48. Fışkın G, Hotun Şahin N, Güler Kaya İ. Views of the climacteric women about menopause: a qualitative analysis. *Journal of Academic Research in Nursing* 2017;3(3):122-128.
49. Gönenç I, Koç G. Menopoz dönemine yönelik uygulanan eğitim programının kadınların menopoza yönelik tutumlarına etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi*

- Sağlık Bilimleri Dergisi 2019;10(1):29-33.
50. Bahri N, Latifnejad Roudsari R, Tohidinik HR, et al. Attitudes towards menopause among Iranian women: A systematic review and meta-analysis. *Iran Red Crescent Med J* 2016;18(10):e31012.
  51. Dündar T, Aksu H. Klimakterik Dönemdeki Kadınların Menopozal Semptom ve Tutumları. *DEUHFED* 2021; 14(2):134-140.
  52. Sis Çelik A, Pasinlioglu T. Effects of imparting planned health education on hot flush beliefs and quality of life of climacteric women. *Climacteric*, 2017; 20(1): 25-30.
  53. Ghazanfarpour M, Kaviani M, Abdolahian S, et al. The relationship between womens attitude towards menopause and menopausal symptoms among postmenopausal women. *Gynecologic Endocrinology* 2015;31(11):860-865.
  54. Tümer A, Kartal A. Kadınların menopoza ilişkin tutumları ile menopozal yakınmaları arasındaki ilişki. *Pamukkale Tıp Dergisi* 2018;11(3):337-346.
  55. Sis Çelik A, Pasinlioglu T. Determining the association between turkish womens menopausal symptoms and their marital adjustment. *Turkish Journal Of Medical Sciences*, 2013; 43: 928-938.
  56. Tangal S, Haliloğlu AH. Menopozda Genitoüriner Semptomlar ve Tedavi. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. *Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi*, 2016; 31-36.
  57. Nappi RE, Biglia N, Cagnacci A, et al. Diagnosis and management of symptoms associated with vulvovaginal atrophy: expert opinion on behalf of the Italian VVA study group. *Gynecol. Endocrinol*, 2016;32:602-606.
  58. Karakoç H, Özerdoğan N, Kul Uçtu A. Menopozla ilgili genitoüriner sendrom. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi* 2017; 14 (3): 122-126.
  59. Australasian Menopause Society. Genitourinary syndrome of menopause. <http://www.menopause.org.au> Erişim Tarihi:20.06.2021
  60. Simon JA, Nappi RE, Kingsberg SA, et al. Clarifying Vaginal Atrophy's Impact on Sex and Relationships (CLOSER) survey: emotional and physical impact of vaginal discomfort on North American postmenopausal women and their partners. *Menopause* 2014;21(2):137-142.
  61. Panay N, Palacios S, Bruyniks N, et al. Symptom severity and quality of life in the management of vulvovaginal atrophy in postmenopausal women. *Maturitas*, 2019; 124: 55-61.
  62. Ettinger B, Hait H, Reape KZ, et al. Measuring symptom relief in studies of vaginal and vulvar atrophy: the most bothersome symptom approach. *Menopause* 2008;15:885-889.
  63. Oge T, Hassa H, Aydin Y, et al. The relationship between urogenital symptoms and climacteric complaints. *Climacteric* 2013;16: 646-652.
  64. Mac Bride MB, Rhodes DJ, Shuster LT. Vulvovaginal atrophy *Mayo Clin. Proc.*2010; 85: 87-94.
  65. Raz R. Urinary tract infection in postmenopausal women. *Korean J Urol* 2011;52: 801-808.
  66. Gündüz Ö. Menopoz ve Dermatolojik Hastalıklar. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. *Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi*, 2016; 37-42.
  67. Sowers MR, Finkelstein JS, Ettinger B, et al, Study of Women's Health Across the Nation. The association of endogenous hormone concentrations and bone mineral density measures in pre- and perimenopausal women of four ethnic groups: SWAN. *Osteoporos Int*. 2003; 14(1):44-52.
  68. Sowers MR, Greendale GA, Bondarenko I, et al. Endogenous hormones and bone turnover markers in pre- and perimenopausal women: SWAN. *Osteoporos Int*. 2003; 14(3):191-197.
  69. Guthrie JR, Dennerstein L, Taffe JR, et al. The menopausal transition: a 9-year prospective population-based study. The Melbourne Women's Midlife Health Project, *Climacteric*, 2004;7(4): 375-389.
  70. Robert M, Neer MD. Bone Loss Across the Menopausal Transition. *Ann N Y Acad Sci*. 2010; 1192: 66-71.
  71. NIH Consensus Development Panel on Osteoporosis Prevention, Diagnosis, and Therapy *JAMA*. 2001;285:785-95.
  72. Kibar S. Postmenopozal Osteoporoz. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. *Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi*, 2016; 139-154.
  73. Kanis JA on behalf of the World Health Organization Scientific Group. Assessment of osteoporosis at the primary health-care level. WHO Scientific Group Technical Report. World Health Organization Collaborating Centre for Metabolic Bone Diseases, University of Sheffield, UK. 2008.
  74. Kanis JA, McCloskey EV, Johansson H, et al. European guidance for the diagnosis and management of osteoporosis in postmenopausal women. *Osteoporos Int* 2013;24:2357.
  75. Hemmati E, Mirghafourvand M, Mobasser M, et al. Prevalence of primary osteoporosis and low bone mass in postmenopausal women and related risk factors. *J Edu Health Promot* 2021; 10:204
  76. Tolia SH, Gallagher JC. Prevention and treatment of postmenopausal osteoporosis. *J Steroid Biochem Mol Biol*. 2014;142:155-70.
  77. Cosman F, de Beur SJ, LeBoff MS, et al. Clinician's Guide to Prevention and Treatment of Osteoporosis. Washington, *Osteoporos Int*, 2014;25:2359-2381.
  78. Sözen T, Özışık L, Çalık Başaran N. An overview and management of osteoporosis. *Eur J Rheumatol* 2017; 4: 46-56.
  79. Virani SS, Alvaro Alonso C, Aparicio HJ, et al. On behalf of the American Heart Association Council on Epidemiology and Prevention Statistics Committee and Stroke Statistics Subcommittee. Heart disease and stroke statistics-2021 update: A report from the American Heart Association, 2021;143(8):e254-e743.

80. Statistics Canada: Health Statistics Divison. Mortality, Summary List of Causes. 2009. <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/84f0209x/84f0209x2009000-eng.pdf> Erişim tarihi: 20.06.2021
81. Hage FG, Oparil S. Ovarian hormones and vascular disease. *Curr Opin Cardiol* 2013;28:411-416.
82. Tanındı A. Menopoz ve Kardiovasküler Hastalıklar. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi, 2016; 65-78.
83. Xing D, Nözeli S, Chen YF, et al. Estrogen and mechanisms of vascular protection. *Arterioscler Thromb Vasc Biol* 2009;29:289-95.
84. Torrens JI, Sutton-Tyrrell K, Zhao X, et al. Relative androgen excess during the menopausal transition predicts incident metabolic syndrome in midlife women: study of Women's Health Across the Nation. *Menopause* 2009;16(2):257-264.
85. Barrett-Connor E. Menopause, atherosclerosis, and coronary artery disease. *Curr Opin Pharmacol* 2013;13(2):186-191.
86. Avis NE, Zhao X, Johannes JB, et al. Correlates of sexual function among multi-ethnic middle-aged women: results from the Study of Women's Health Across the Nation (SWAN). *Menopause*, 2005, 12: 385-398.
87. Tortumluoğlu G. Klimakterik dönemdeki kadınların temel gereksinimlerini gidermede hemşirenin rolü. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2004;1: 1-13.
88. Özcan H, Oskay Ü. Menopoz döneminde semptom yönetiminde kanıta dayalı uygulamalar. *Göztepe Tıp Dergisi*, 2013; 28(4):157-163.
89. Engin B, Aydın Kartal Y. Menopozal semptomlar ile baş etmede kullanılan tamamlayıcı ve alternatif tedavi yaklaşımları. *J Health Pro Res* 2020; 2(2):80-87.
90. Bekmezci E, Altuntuğ K. Menopoz ile ilişkili semptomlara yönelik kanıta dayalı uygulamaların incelenmesi, *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2020;2(3), 167-174.
91. Rakıcioğlu N. Menopozda Beslenme. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 726, <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/A%2011.pdf> , Erişim tarihi: 20.06.2021
92. Büyükkaplan B, Hübek-Akarsu R, Şahan Ö, ve ark. Menopozal semptomların yönetiminde egzersiz uygulamalarının rolü. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi* 2020, Cilt 3, Sayı 2, 386-394
93. Yüksel Koçak D, Kızılkaya Beji N. Klimakterik Dönem ve Yaşlılıkta Cinsellik. İçinde: Büyükkayacı Duman N, ed. Cinsel Sağlık. Nobel Tıp Kitabevleri, 2019; 205-215.
94. Dinçer Cengiz S. Menopozda Cinsel İşlev Bozuklukları. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi, 2016; 43-50.
95. Cangöl E, Aslan E, Yalçın Ö. Kadınlarda pelvik taban kas egzersizleri ve hemşirenin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2013;10 (3): 49-56
96. The Pelvic Floor Muscles-A Guide For Women. <https://www.iow.nhs.uk/Downloads/Pelvic%20Floor%20Physiotherapy/Pelvic%20Floor%20Exercise%20for%20women.pdf> Erişim tarihi: 20.06.2021
97. Yılmaz Doğru H, Oktay G, Kunt İşgüder Ç, ve ark. Yaş gruplarına göre kadınların aile planlamasına bakışları ve seçtikleri yöntemlerin değerlendirilmesi: Tersiye tek merkez deneyimi. *Dicle Tıp Dergisi*. 2016; 43 (3): 413-418.
98. Yılmaz N. Stres ve stresle başa çıkma, http://www.sksdb.hacettepe.edu.tr/files/Stresle_Basa_Cikma.pdf Erişim tarihi: 20.06.2021
99. Dinçer Cengiz S, Yarcı Gürsoy A, Bostancı Durmuş A. Menopozda Hormon Tedavisi. İçinde: Dinçer Cengiz S, Çağlar GS, editörler. Menopoz Multidisipliner Yaklaşım. Modern Tıp Kitabevi, 2016; 155-173.
100. Shifren JL, Schiff I. Role of hormone therapy in the management of menopause. *Obstet Gynecol* 2010; 115(4):839-855.
101. Manson JE, Chlebowski RT, Stefanick ML, et al. The Women's Health Initiative Hormone Therapy Trials: Update and overview of health outcomes during the intervention and post-stopping phases. *JAMA*. 2013; 310(13): 1353-1368.
102. Meves-E-Castro M, Birkhauser M, Samsioe G, et al. EMAS position statement: The ten point guide to the integral management of menopausal health. *Maturitas* 2015;81 (1):88-92.
103. Sung H, Ferlay J, Siegel RL, et al. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. *CA Cancer J Clin* 2021;71: 209-249.
104. Compston J, Bovving C, Cooper A, et al. National Osteoporosis Guideline Group. Diagnosis and management of osteoporosis in post- menopausal women and older men in the UK: National Osteoporosis Guideline Group (NOGG) update 2013. *Maturitas* 2013, 75(4):392-396
105. Mendis S, Puska P, Norrving B. Global Atlas on cardiovascular disease prevention and control. Geneva: World Health Organization, 2011.
106. Smith RA, Saslow D, Sawyer KA, et al. American Cancer Society guidelines for the breast cancer: update 2003. *CA Cancer J Clin*. 2003;53(3):414-169.

KISALTMALAR

TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
BSO	: Bilateral Salpingoofektomi
STRAW	: Stages of Reproductive Aging Workshop=Üreme Yaşlanması Evreleri Çalışması
FSH	: Folikül Stimulan Hormon
AMH	: Antimüllerian Hormon
AFS	: Antral Folikül Sayısı
LOOP	: luteal out of phase=Luteal faz dışı
BKİ	: Beden Kitle İndeksi
GÜS	: Genitoüriner Sendrom
SWAN	: Study of Women's Health Across the Nation=Ülke Çapında Kadın Sağlığı Araştırması
MWMHP	: Melbourne Women's Midlife Health Project=Melbourne Kadın Orta Yaş Sağlığı Projesi
KMY	: Kemik Mineral Yoğunluğu
NOF	: National Osteoporosis Foundation =Ulusal Osteoporoz Vakfı
KVH	: Kardiyovasküler hastalıklar
DHEA	: Dehidroepiandrosteron
HDL	: High Density Lipoprotein= Yüksek Yoğunluklu Lipoprotein
LDL	: Low Density Lipoprotein= Düşük Yoğunluklu Lipoprotein
HT	: Hormon Tedavisi
WHI	: Womens Health Initiative= Kadın Sağlığı Girişimi
GLOBOCAN	: Global Cancer Observatory=Küresel Kanser Gözlemevi
BT	: Bilgisayarlı Tomografi
MR	: Magnetik Rezonans
EKG	: Elektrokardiyografi
EKO	: Ekokardiyografi
DRM	: Dijital Rektal Muayene
DGKT	: Dışkıda Gizli Kan Testi